

Luovuusstrategia – yksitoista askelta luovaan Suomeen

Matti Vanhasen hallituksen ohjelmaan sisältynyt koko maata koskevan luovuusstrategian laatiminen on valmistunut lokakuussa 2006. Raporttia laatimaan nimettiin hallinto- ja toimirajat ylittävä *yhteistyöryhmä*, koska luovuuden teeman kannalta yhteyksien rakentuminen on ensisijaista.

Suomen tähänastisen menestymisen todetaan perustuneen yhteiskuntarauhaan, koulutukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja kulttuuriin tehtyihin investointeihin. Raportissa määritellään keskeisiksi haasteiksi Suomen menestymiselle ”globalisaatio, teknologinen kehitys ja kulttuurien välinen vuorovaikutus... Taloudellisten, sosiaalisten ja henkisten haasteiden kannalta luovuus ja innovatiivisuus ovat ratkaisevia tekijöitä.”

Raportissa esitellään yksitoista ”askelta”, toimenpidettä, joilla tähdätään Suomen kilpailukyvyyn säilyttämiseen ja menestyksen jatkumiseen. Kärkeen nostetaan lasten itseilmaisutarpeiden tukeminen.

”Suomalainen yhteiskunta arvostaa luovaa toimintaa ja kannustaa siihen”. Osa tätä kaikkea on taide ja kulttuuri – luonnollisesti. Nyt se on myös sanottu ”korkealta ja kovaa”.

Kiitos siitä.

Sanoista tekoihin?

Loppuraportissa todetaan suomalaisen yhteiskunnan olevan taloudellisesti ja sosiaalisesti vahvempi kuin koskaan. Tilastollisesti tämän väitetään olevan pääteltävissä mutta ”maallikon” vaikea uskoa kun tarkastellaan esim. nykyistä työvoimapolitiittista tilannetta tai kulttuurin alasajoa. Isoista sanoista ja määrittämisistä riippumatta Suomi tarvitsee työpaikkoja ja taidetta. Suomi tarvitsee myös taidealan työpaikkoja. Tuntuu oudolta että ”vahvassa” maassa teollisuuden työpaikat poistuvat ulkomaille ja milloin mitään taidelaitosta ollaan sulkemassa. Mieleissäni herää kysymys onko poliittinen päätöksenteko ja/tai toimintatavat oikeat?

Luovan Suomen visio edellyttää panostusta ja investointeja valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja kunnallisesti myös taiteeseen ja kulttuuriin; sen opetukseen, laitoksiin ja yhteisöihin.

Oletusarvoisesti puheiden (ja vaalien?) jälkeen on tarkoitus ryhtyä tekoihin. Ratkaistavaksi jäävät toimenpiteet joilla vastataan kysymyksiin taide- ja taitoaineiden opetuksen määrästä ja laadusta, taiteen saavutettavuudesta, taide- ja kulttuurilaitosten toimintaympäristön ja -edellytysten parantamisesta sekä ammattitaitteen ja taide- ja kulttuurialan asiantuntijoiden arvostuksesta. Valtakunnallisella, maakunnallisella ja kunnallisella tasolla on pakko puhua taiteesta ja kulttuurista osana aluekehitystä; osana aluekehitystyötä etsittäessä vastauksia väestörakenteen mukanaan tuomiin haasteisiin palvelusektorin ja -tarjonnan monipuolisuudesta, saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Yksilötasolla tämä tarkoittaa syrjäytymisen ehkäisyä ja oikeutta taiteeseen.

Puheiden pitää muuttua osaksi arkea. Ketkä haluavat osallistua toimeenpanoon ja kantaa vastuuta Etelä-Savossa? Kysyn tätä siksi että maakunnassa päätöksentekoa on perusteltu tulovastuullisena säästöpolitiikkana joka useimmiten on supistamista ja karsimista taiteesta ja kulttuurista.

Edes yksi askel?

Maakunnassa on pyritty säästämään karsimalla ”ylimääräisistä rönsyistä”, taiteesta ja kulttuurista. Myönnettäköön ettei tämä ole maakunnallinen innovaatio, samaa virhettä toistetaan valtakunnallisella tasolla. Nämä säästöt muodostuvat usein toimista, joihin ryhdytään vastoin asiantuntijoiden tarjoamaa parempaa tietoa. Säästöillä kaunistellaan tilannetta hetkellisesti mutta ne romuttavat peruuttamattomalla tavalla taidelaitosten toiminta-ympäristön ja – edellytykset. Väitän että säästöt ovat olemattomia ja haitallisia aluekehitykselle. Niiden taustalla oleva ideologia ja strategia ei noudata eikä tue kestävästä kehityksestä, elinkaariajattelua tai suunnitelmallista taloudenpitoa.

Aluekehitystyö ei ole mahdollista tilanteessa missä kunnat eivät pysty toteuttamaan lakisääteisiä palveluja. Kunnissa ahdingosta syytetään valtion politiikkaa. Valtio taas katsoo hoitaneensa hallitusohjelmaan sisällytetyn taide- ja kulttuuripolitiikkansa, koska kunnat ovat kulttuuritoimeen tarkoitetut määrärahasa

saaneet. Pitääkö palata takaisin ”korvamerkkaukseen” ja vastaavasti tiukkaan ”isoveljen” valvontaan jotta maakunnassa esimerkiksi kirjastojen ja taidelaitoksien toiminta turvataan?

Samanaikaisesti kun Suomi voi tilastollisesti hyvin vähennetään taide- ja taitoaineita opetuksessa, perheiden ratkaistavaksi jäävät lasten iltapäivähoidon ongelmat, mielenterveysongelmien ja päihteiden käytön sosiaaliset haitat lieveilmiöineen lisääntyvät ja syrjäytymisen todetaan muuttuvan periytyväksi.

Miten lasten itseilmaisutarvetta, tietoyhteiskunnan vaatimaa mediakriittisyyttä, luovaa ajattelua ja kuvan/medialukutaitoa edistetään yhteiskunnassa, jossa taide- ja taitoaineiden opetusta ei arvosteta puhumattakaan että niitä lisättäisiin Luova Suomi 2010 -visiota silmällä pitäen?

Itseilmaisutarpeita on vaikea toteuttaa, jos tarjolla ei ole taideaineiden tunteja, taidekouluja tai yhdistysten ylläpitämää harrastustoimintaa. Taidekasvatus on useiden ammattitaiteilijoiden ainoa säännöllinen tulonlähde. Vanhemmilla on vastuu lapsen luovuuden vaalimisesta. Yhteiskunnan velvollisuus on tukea vanhemmuutta ottamalla luovuusnäkökulma osaksi koulutusta.

Kuinka lapsista kasvaa ”innovoivaa työvoimaa” jos taide- ja kulttuurilaitosten toiminta on jatkuvasti uhattu vaarantaan omakohtaisen taiteeseen tutustumisen? Oman kulttuurihistoriallisen taustan ja ympäristön jäädessä epämääräiseksi identiteetti ei voi kehittyä vahvaksi. Päihteiden käytön taustalta löytyvät heikko itseluottamus ja identiteetti ongelmat. Taiteenharrastaminen on halpa keino tarjota onnistumisen tunteita. Tämä voidaan myös tutkimuksellisesti ja tilastollisesti todeta.

Kolmas sektori, yhteisöt ja yhdistykset on kutsuttu ”talkoisiin” kehittämään kansalaisyhteiskuntaa. Kuinka tämä on tarkoitus toteuttaa jos toiminta-avustuksia ei jaeta?

Henkilökohtainen mielipiteeni on että kuntien tehtävä on huolehtia taiteenharrastuksen edistämisestä. Sen se voi usein parhaiten tehdä tukemalla taidelaitoksia, yhdistyksiä ja yhteisöjä.

Luovuus ja innovatiivisuus tulevan hallituksen politiikkaohjelmaksi?

Luovuus ei ala eikä pääty yhteen työryhmään ja raporttiin. Luovuutta ei edistetä ainoastaan taiteen keinoin. Oleellista onkin, että luovuus ja innovatiivisuus esitetään tulevan hallituksen yhdeksi politiikkaohjelmaksi.

Siksi minua kiinnostaa kuulla maakunnan päätöksentekijöiltä, niin poliittiselta kuin virkamiesjohdolta sekä eduskuntavaali ehdokkailta kannanottoja seuraaviin Luovuusstrategian esityksiin:

Esitys 2. Suomessa toteutetaan rohkeasti eheytetyn koulupäivän idean mukainen koulu-uudistus

Esitys 3. Kulttuuripolitiikan asemaa yhteiskuntapolitiikassa vahvistetaan sisällyttämällä kulttuuri kaikkiin keskeisiin valtion, alueiden, kuntien ja elinkeinoelämän toimintaa ohjaaviin strategioihin

Esitys 9. Yrittäjyyden asemaa vahvistetaan edelleen Suomessa

Loppuraportti, Opetusministeriön julkaisu 2006:43, löytyy internetistä

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/linjaukset_ohjelmat_ja_hankkeet/luovuusstrategia.

Edellisen ja tulevan hallitusten ohjelmilla, työryhmien raporteilla ja siirappisilla juhla- ja vaalipuheilla eikä minunlaisten ihmisten ”paasaamisella” ei ole mitään merkitystä ellei sanoista päästä tekoihin. Matti Vanhasen hallitusohjelman mukaan ”...koulutus-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden verkostoa alueellisenä vetovoimatekijänä tuetaan.”

Kiva. Aloitetaanko nyt ja heti vai taas vasta joskus sitten vaalien jälkeen? Etelä-Savossa ei ole varaa sulkea enää ainoatakaan taidelaitosta eikä näivettää ainoakaan kulttuuriyhdistyksen toimintaa. Minä haluan elää luovassa ja kilpailukykyisessä demokratiassa, jossa myös taiteilijoita ja kulttuurialan asiantuntijoita kuunnellaan ja arvostetaan. Mielelläni osallistun rakentavassa hengessä Luovuusstrategia yhteistyöryhmän esitysten muuttamiseen sanoista teoiksi.

Kirsimaria E. Törönen-Ripatti

kuvataiteilija, hypermediasuunnittelija

Etelä-Savon taidetoimikunnan puheenjohtaja 2007-

Valtion kuvataidetoimikunnan jäsen 2007-

Ristiinan Ripeltäjien puheenjohtaja